

Jurē esse in pluribus instantibus: hoc est falsum: ergo. prob. ma. quod non repugnat, potest à DEO supernaturaliter conservari: atqui, quod potest esse in uno instanti, non repugnat; quia contradictoria nec in uno instanti possunt simul dari: ergo. Confir. Si potest dominium plenum in eodem instanti esse penes duos, poterit etiam esse penes plures, imò penes innumeros, & quasi infinitos, licet non in eodem signo natura, tamen semper in posterioribus signis; e. g. si essent Angeli innumeri, & in eodem instanti semper unus pro posteriori signo ab alio acciperet, ac rursus alteri donaret: hoc est absurdum: ergo.

Resp. neg. ma. & retorqueo argumentum. Si dominium virtuale, vel fundamentale, aut radicale, potest esse penes donantem in primo instanti, poterit etiam esse in secundo instanti: quod ipsi adversarii negant. Item, si potentia libera amputandi sibi pedes est in primo instanti, quo abscinduntur, poterit etiam esse in secundo instanti, quando pedes jam pro priori sunt abscissi: item si potestas conservandi innocentiam est in primo instanti, quo quis liberè peccat, etiam erit in secundo instanti, quo quis jam peccavit: quæ omnia falsa sunt.

Siclicet, quando potentia aliqua, existens in aliquo instanti, e. g. B non quidem constituitur ex aliqua re; attamen supponit eam rem præexistisse in priori instanti. At tunc, ut ea potentia ulterius exiit in instanti C, supponit, eam rem adhuc existisse in instanti B. Quare, si in instanti B res illa destructa sit, non potest amplius potentia illa existere in instanti C: & sic res se habet in nostro casu; nam, sicut e. g. potentia amputandi sibi pedes, existens in instanti B, non quidem constituitur ex pedibus, attamen præsupponit, eos in præcedenti instanti A existisse (non enim amputari possunt, nisi prius existerint) ita etiam dominium plenum donantis, ut existens in instanti B, licet non constituitur ex donatione, neque etiam ex negatione donationis; sed ab utraque præscindat in suo instanti B, in quo ipsum existit, præsupponit tamen in præcedenti instanti A, existisse negationem donationis, seu præsupponit, donationem non jam esse factam: & dominium, ut existens in instanti C, præsupponit negationem donationis existisse in instanti B, seu præsupponit, in hoc instanti donationem non esse factam: si ergo in instanti B donatio facta est, non potest amplius in instanti C dari dominium.

Ad prob. dist. ma. quod non repugnat, potest conservari, si omnia requisita maneant. conc. fecus. neg. ma. & conc. mi. sub ead. dist. conc. vel neg. conf. Certè duratio Pauli existens in instanti A, in quo existit Paulus, non potest conservari, nec supernaturaliter in instanti B, maxime destructo Paulo. Ad confir. inprimis retorq. argum. in dominio virtuali, vel radicali. dein dist. ma. poterit dominium plenum dari in eodem instanti penes plures, si in eodem instanti possunt omnes ita acceptare, & rursus donare.

conc. ma. fecus. neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conf.

122. Ob. 6. Juxta nos posset Petrus donare Paulo, e. g. centum florenos, & Paulus eos acceptare, ac his ipsis centum florenis in eodem instanti solvere debuit, quo obstringitur Petro: ergo Petrus solveretur re sua: hoc est absurdum: ergo. Resp. m. i. enthym. dist. mi. subsumptam. est absurdum, quod solveretur Petrus re sua, manente cum eodem ligamine, vel vinculo. om. mi. sine illo vinculo. neg. mi. & conf. In hoc casu solveretur Petrus per illos centum florenos, non nudè sumptos; quia sic sumptorum est plenus dominus: sed per sumptos ut iterum liberos eo ligamine, quod ipse sua donatione eis adjecerat, seu acquirendo eos, ita, ut jam iterum sine ligamento, validè, & licitè, de iis disponere queat: quæ potestas tanti valet, quanti ipsi floreni, ut patet expendenti. Caterum hic casus æquè, vel potius militat contra adversarios; nam, si hic casus contingat, Petrus non fuit spoliatus dominio formali; sola enim donatio absque acceptatione non transfert dominium; nec enim Petrus voluit, absolute pecunias projicere, sed, ut solet fieri, eas voluit servare, supposito, quòd Paulus eas nolit acceptare. Paulus autem in hoc casu juxta adversarios non potest acceptare eas pecunias; aliàs haberet Paulus in eodem instanti dominium formale, & simul transferret rursus in Petrum, quod juxta ipsos est impossibile: ergo manebit penes Petrum dominium formale: adeoque etiam juxta adversarios iste solveretur pecuniis jam antè suis. Si autem dicant, hanc solutionem debiti non esse sufficientem, inprimis id difficulter probabunt: dein idem licebit respondere nobis.

QUESTIO II.

De Quibusdam Dominiis in Specie.

ARTICULUS I.

Quale Dominium habeant Clerici Seculares.

123. **N**on hic agitur de Religiosis particularibus, à quibus professio dominium omne excludit: sed agitur de secularibus Clericis, quorum status nunc domini certissimè capax est: quam sub initio Ecclesiæ fortè non ita fuerit; tunc enim Christiani plurimi, & Clerici omnes, communem vitam sub voto paupertatis agebant, ut patet ex *C. Dilectissimi fratris*. 12. q. 1. & aliis pluribus, eadem causa, & questione. Unde tunc temporis dominium non acceptarunt: imò primis temporibus nec Ecclesiæ in communi possidebat bona immobilia, sed, ut habetur *A. Forum* 4. v. 34. fideles agros, & similia vendebant, & pretium ad Apostolos deferabant: idque prudenter; cum novellæ Ecclesiæ ob persecutiones non fuissent permissa ea bona. Accessit, quòd Ecclesiæ deberet vel maxime coalescere ex gentibus; unde in Judæa non de-

Quale Dominium habeant Clerici Seculares.

debat esse sollicita de possessionibus, ut habetur *C. Futuram*. 12. q. 1.

At verò postea, temporibus magis tranquillis, visum est meliùs, & stabilius proviùm iri Ecclesiæ per bona stabilia, eaque sunt admissa, ut habetur *C. Videntes*. 12. q. 1. & hinc damnata est à Constantiensi Concilio hæc 36. propositio Wicleffi: *Papa cum omnibus Clericis suis, possessionem habentibus, sunt heretici; eoquod possessionem habent.* Cumque jam prioribus illis temporibus, plures Clerici nollent, paupertatem vovere, etiam ipsis concessum est, ut propria patrimonialia possiderent, nec in communi vivere deberent, ut permisit S. Augustinus, sicut habetur *C. Certè ego sum*. 12. q. 1. ac etiam aliis canonibus eadem causa, & questione. Id tamen, saltem primis temporibus, tantum concessum est sub hac conditione, ut, si Clerici ex propriis vivere possent, de Ecclesiæ bonis sustentationem non peterent, ut habetur *C. Illi autem*. 12. q. 1. ex S. Prospero. & *C. Quantam quædam*. 16. q. 1. ex S. Hieronymo: duravitque hic Clericorum status usque ad Simplicium Papam, qui anno 467. Ecclesiæ præcècepit.

124. Tempore autem Simplicii Papæ, cum Clericis plurimis nimis difficilis accideret vita communis, præsertim voto paupertatis adstricta, facta est reddituum Ecclesiasticorum divisio in quatuor partes: ex quibus una cessit Episcopo: altera divisa est Clericis, pro eorum meritis, & officiis: tertia destinata est in elemosinam pauperibus: quarta applicata est Ecclesiæ fabricæ, ut habetur *Causa*. 12. q. 2. *capitibus vartis*, maxime 26. 27. & *Sequentibus*. Hæc tamen divisio non fuit ita universalis, ut non pro locorum, & temporum varietate, aliter, ac alter disponeretur, ut e. g. aliquando Episcopus tertiam partem, aliquando dimidiam Episcopus, & alteram dimidiam Clerus acciperet dispensandam: paulatim tandem propter varios status, & consuetudines, bona Ecclesiæ in beneficia, seu præbendas sunt divisa, ut hodie videntur. videatur Molina tom. 1. de *just. 1. tr. 2. disp. 142*. Alia adhuc dispositio facta colligitur ex *C. Sancimus omnibus*. 12. q. 2.

Ex priori autem divisione restant adhuc separati redditus Episcopi, Clericorum, & ut plurimum etiam fabricæ Ecclesiæ, hoc est, qui destinati sunt ad conservanda facta tecta, & alia ad Divinum sacrificium necessaria: quò autem devenerit, lapsu longissimi temporis, pars olim pauperibus assignari solita, ferme ignoratur: & nescitur etiam, an sit, vel non sit confusa cum bonis Episcopi, & Clericorum: vel an non sit conversa ea pars olim pauperibus assignari solita, in erectionem hospitalium, & aliorum piorum locorum: vel in erectionem aliorum beneficiorum, pro Clericis etiam pauperibus.

125. Distinctio etiam maxime faciendâ est inter bona, quæ Clerici possident: communiter autem in tria genera, scilicet in Pa-

rimonialia, Quasi patrimonialia, Beneficialia, distinguuntur. Patrimonialia, latius usurpato hoc termino, dicuntur ea bona, quæ Clericis obveniunt à parentibus, propinquis, vel etiam aliis, hæreditate, donatione, arte, industria sua, e. g. si Clericus sit pictor, & conficiat imagines &c. & universim, quæ Clerici habent aliunde, quam intuitu Ecclesiæ, vel ministerii Ecclesiastici. Quasi patrimonialia censentur, quæ Clerici acquirunt tanquam stipendium ex ministerio Ecclesiastico, ut Missæ celebrando, canendo, confessiones audiendo, concionando, funeralia comitando: quæ scilicet communis veniunt nomine *stole*. Tandem Beneficialia sunt redditus, seu fructus, qui Beneficiario quâ tali assignantur ex decimis, aliisque bonis Ecclesiasticis.

Addunt alii quartum genus bonorum, quæ simpliciter Ecclesiastica dicunt. Istorum nomine veniunt bona mobilia, vel immobilia, depurata ad rem Divinam peragendam, ut sunt paramenta, vel vasa sacra &c. item quæ ad fabricam, vel ornatum templi, vel alterius pie causæ destinata sunt: itémque domus, agri, vineæ, jus decimarum, jurisdictiones, & similia, ex quibus redditus etiam pro Beneficiatis colliguntur: quam divisionem in ista quatuor genera bonorum faciunt etiam quandoque Constitutiones synodales diocæsiarum.

126. Jam certum est, quarti, seu ultimi generis bona, non esse sub dominio Clericorum, sed tantum sub eorum administratione; sub cujus autem strictè loquendo dominio sint, controvertunt auctores. Major, & Navarrus volunt, ea esse sub dominio immediatè ipsius Christi; eoquod sacri canones ea bona appellent *patrimonium Christi, pecuniam Christi, bona DEI*, imò vulgò etiam dicantur, ea bona pertinere ad hunc, vel illum Sanctum. Accedit, quòd intentio fidelium sit, ea bona donare Christo, & DEO.

Communior tamen opinio est, ea bona non esse sub dominio peculiari Christi, vel DEI, sed tantum sub dominio universali, sicut omnia alia: esse autem sub immediato dominio, vel illius communitatis, quæ Ecclesiæ nomine venit, ut est e. g. Collegium Canonicorum: vel sub dominio Ecclesiæ tanquam persone fictæ; nam *C. Expedit*. 12. q. 1. & *C. causa*. 15. de *verb. signif.* vocantur bona illa *facultates Ecclesiæ, res Ecclesiæ, Ecclesiarum bona*. Adde, quòd monasteria habeant dominium bonorum, à fidelibus oblatorum: cur non etiam Ecclesiæ seculares? nec enim harum bona videntur ex ullo capite magis esse bona DEI, quam illorum. Dicuntur autem *bona DEI, & patrimonium Christi*; quatenus ejus intuitu, & ad ejus cultum sunt collata (de qua appellatione adhuc plura inferius) & ex simili ratione dicuntur *bona Sancti*: intentio autem fidelium tantum est, ea bona dare ad cultum, & obsequium Christi, vel Sancti &c.

127. Quod attinet ad bona patrimonialia,

alia, nemo jam dubitat, ea pleno dominio spectare ad Clericos, ut non aliter, ac laici, de iis possint, inter vivos, & mortis causa, disponere; cum enim votum paupertatis non emittant, non est ulla ratio, eos dominio illo spoliandi. Conveniunt etiam communiter auctores, atque Molina *tom. 1. de just. tr. 2. disp. 142.* neminem dubitare, quod bonorum etiam quasi patrimonialium Clerici dominium habeant; non enim Clerici, quoad stipendium laboris, & officii, debent esse deterioris conditionis, quam alii officiales laici, qui mercedis suae perfectum dominium obtinent: nec fideles censendi sunt, sub alia obligatione illa bona Clericis dare.

128. Questio tamen superest de bonis strictè beneficiabilibus, an scilicet Clerici etiam istorum dominium habeant, sive an eorum domini sint, an tantum administratores. Hac autem bona subdividenda sunt in duas partes. Una est, quae requiritur ad honestam sustentationem Clerici: altera, quae superabundat: sive, ut communiter loquuntur, aliqua bona sunt honestae sustentationi necessaria, alia sunt bona superflua, seu honestae sustentationi non necessaria.

Quod ad honestam sustentationem attinet, per hanc intelligitur, non solum victus, & vestitus, conveniens Clerico: sed etiam hospitalitas, & moderata convivia pro suo statu, item sumptus ad facta recta servanda, honestae relaxationes, donationes, tam liberales, quam remuneratae, quibus conciliatur favor, & benevolentia conservatur. Item ad sustentationem congruam spectant jura, & onera Episcopis, vel aliis praestanda: salaria famulorum, eorumque victus, seu expensae in familiam competentem: necessaria etiam medicinae pro casu aegritudinis, & expensae in medicos: ea etiam, quae merito servantur in omnes futuros casus sterilitatis, vel alterius infortunii: verbo, quidquid continetur intra limites competentis modi vivendi.

Et hanc sustentationem, seu hanc partem reddituum, ad dictam sustentationem necessarios, pleno dominio spectare ad beneficiarium, consentiunt communiter auctores, idque colligitur ex Apostolo *1. Cor. 9. v. 7.* dicente: *Quis militat suis stipendiis unquam? & v. 13. Qui altari deseruiunt, cum altari participant: & ex C. ultimo de rescriptis in 6.* ubi dicitur: *Officium... propter quod beneficium Ecclesiasticum datur.* Dein Clericus est operarius Ecclesiae: igitur accipit jure merito suam sustentationem: *Dignus est enim operarius mercede sua. Luc. 10. v. 7.*

129. Ut autem mercium aliud est pretium summum, aliud medium, aliud infimum: ita etiam sustentatio congrua dividi potest, in summam, mediam, & infimam, ut notant Molina *tom. 1. de just. tract. 2. disp. 145.* Lugo *de just. disp. 4. sec. 4. n. 53.* & communiter etiam alii. Per summam tamen sustentationem non intelligitur, ut quis utatur pompâ, & deliciis profanis, ac saecula-

ribus: sed, ut honorabiliter more Christiano, & Ecclesiastico vivat. Potest autem beneficiatus sustentationem summam sibi attribuire; non enim tantum debet habere sustentationem infimam, nec etiam mediâ debet esse contentus: sed ut venditor summum pretium, ita ipse summam sustentationem potest accipere, quasi summum pretium suorum laborum.

Accedit, quod etiam beneficiatus, majora merita habens, ratione doctrinae, vel officii annexi, aut etiam ratione nobilitatis, ampliore sustentationem possit accipere: ut enim rectè Layman *l. 4. tr. 2. c. 3. n. 2.* plus potest impendere sibi Decanus, quam simplex Canonicus: & Episcopus plus, quam Decanus: similiter plus filius principis, quam tantum civis: itemque ceteris paribus plus doctor, quam ea scientia, & gradu carens. ita sumitur ex *C. De multa providentia. 28. de praebendis.* ubi Innocentius III. in generali Concilio, cum prohibuisset pluralitatem beneficiorum curatorum, & personatum, addit: *Circa sublimes tamen, & literatas personas, quae majoribus sunt beneficiis honorande, cum ratio postulaverit, per Sedem Apostolicam, poterit dispensari;* haec enim dispensatio commodi nihil afferret, si his non plus in propriam sustentationem, quam aliis impendere liceret.

Pariter *C. De redditibus. 12. q. 2.* dicitur: *Ultima pars reddituum inter se Clericis, pro singulorum meritis, dividatur:* ergo Clerici plus meriti, sive ratione status, sive ratione doctrinae, laboris, aut utilitatis, quam Ecclesiae afferunt, possunt etiam plus sibi attribuire. Quin imò Apostolus *1. Timoth. 5. v. 17.* ait: *Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur: maxime, qui laborant in verbo, & doctrina.* hic autem honor, ut ait S. Hieronymus *in c. 15. Matth. & illa verba: Honora patrem &c.* juxta morem loquendi Scripturae non stat in reverentibus salutacionibus &c. sed in *munerum oblatione*, seu datione: & ut patet legenti, vult dicere, quod Apostolus per ea verba velit, presbyteros illos duplici portione reddituum dignos esse.

130. Jam, si Clericus nolit consumere summum pretium suae sustentationis, sed parcius vivere, tunc quantum sumptuum suâ parsimonia ab expensis, sustentationi congruae correspondentibus, detrahit, tantum suis bonis propriis addere potest, ita, ut de eo tanquam plenè dominus, etiam in usus profanos, sicut laicus, disponere possit: vocanturque ea bona *parsimonialia.* ita rusticus auctores communiter: & sequitur ex dictis; si enim Clericus est plenus dominus totius sustentationis, absque ullo onere, vel obligatione, potest utique de ea pro placito suo disponere.

131. Quodsi etiam beneficiatus ex aliis bonis suis, e. g. patrimonialibus, pro sua sustentatione aliquid impendit, compensare potest expensum ex bonis beneficiabilibus, ut docent Lessius, Lugo, & alii; est enim, quasi mutuum sumperit ex patrimonio pro

beneficio, quod postea solvit ex beneficiabilibus redditibus. Imò Lugo *de just. disp. 4. n. 45.* dicit, posse Clericum id facere, etsi intentionem haberit, non compensandi sibi ex redditibus beneficii ea, quae ex patrimonio expendisset; nam praescindendo ab omni voto, vel promissione, aut alia obligatione, intentio illa non tollit jus beneficiati; nec enim alicui alteri vult donare, nec sibi potest: ergo (ait hic auctor) potest mutare voluntatem, & compensationem sibi facere. Videatur Lugo, *loc. cit.* Tota igitur difficultas reduci- tur ad partem reddituum beneficiabilium, sustentationi congruae superfluum: an scilicet etiam hujus partis beneficiati sint pleno jure domini.

132. Dico 1. Clerici saeculares beneficiati sunt domini omnium reddituum, etiam superfluum. ita auctores omnes, quos pro sequenti conclusione citabimus, & aliqui etiam alii, qui quoad illam oppositi sunt, ut Gormaz *de just. n. 46.* Layman *l. 4. tr. 2. c. 3. n. 3.* Prob. conclusio. Clerici sunt domini reddituum, congruae sustentationi destinatorum: ergo etiam reliquorum; nam indivisum omnes recipiunt, atque promiscue; unde dici non potest, eos aliquorum habere dominium, aliorum autem non habere. Huc faciunt etiam omnes rationes, quas pro sequenti conclusione adducemus.

Verum, etsi concedatur, beneficiatos esse plenos dominos omnium reddituum, totalitate objecti, nondum sequitur, eos esse plenos dominos totalitate juris. Sic, si duo sint haeredes, quando necdum est divisa hereditas, ambo sunt domini totius hereditatis: sed neuter habet totum jus. Et sic dicit Gormaz *loc. cit.* beneficiatos non habere totum jus, sed tantum partiale, & partem alteram juris spectare ad pauperes. Layman e contra *loc. cit.* licet videatur admittere plenum etiam dominium, tamen addit, eos lege justitiae obligari, ad superflua pauperibus eroganda. Sicut (ait) si alicui dentur centum aurei in sumptus peregrinationis, hac tamen cum obligatione, ut, quod, post expensas factas in iter, superest, pauperibus det. Ex quo sequitur, quod Clerici tales, si superflua ad causas profanas expendant, peccent contra justitiam, & ad restitutionem teneantur. Quae sententia est gravium, & plurium auctorum: nec dubium est, eam esse tutiorem, adeoque omnibus in praxi suadendam. At non omnes volunt semper sequi, quod est tutius: nec semper tutius est, homines ad tutiora obligare, si de obligatione non sufficienter constet. Unde

133. Dico 2. Clerici beneficiati saeculares non tenentur ex justitia, erogare superflua in pauperes, vel pias causas: neque, si hoc non faciant, tenentur ad restitutionem. Dico *ex justitia:* quod enim teneantur ex alio titulo, non obligant ad restitutionem, postea videbimus. Haec conclusio, etsi, ut dictum, habeat graves auctores in oppositum, tamen habet pro se quoque magnam, & meo judicio nunc temporis majorem auctoritatem. Eam tenent Covarruvias *in C. R. P. An. Mayr. Theol. Tom. II.*

Cum in officiis. de testamentis n. 11. ubi dicit, eam nunc esse communem, & totius orbis consuetudine juvari: citatque pro ea multos auctores. Lessius *de justitia l. 2. c. 4. dub. 6. n. 43.* ait, passim ita docere doctores hujus, id est, sui jam temporis. Lugo *de just. disp. 4. sec. 1. n. 2.* ait, hodie hanc esse communem, & doctorum ferè omnium. Eandem tenent Molina *de just. tr. 2. disp. 143.* Filiucci *tr. 31. n. 101.* Castropalao *p. 1. tr. 6. de charit. disp. 2. punct. 6. n. 5.* Rhodes, Bufenbaum. *Ininger de dominio, Illiung. Haunoldus, de jure, & just. tom. 1. tract. 4. n. 67. 68. & seq.* ubi ait, Martilium de Columna referre pro hac sententia 55. Canonistas, & 16. Theologos. Citantur ulterius à Covarruvia, Molina, & Lugo, ac aliis, Dominicus Soto, Driedo, Ledesmius, Adrianus, Sylvester, Sarmiento, Corduba, Vasquez, Arboreus, Alcozer, Tabiena, Aragon, Thomas Sanchez.

His addit auctor *Crisis Theologica de dominio Clericorum. Const. antea anno 1697. edita, qui n. 5.* ultra jam memoratos Streinum, Bellameram, Binsfeldium, Malderum, Bonnacinam, Azor, Bannez, Valentiam, Fachinam, Reginaldum, Barbosam, Dicafillo, Garziam, Zoësum: quibus etiam accedit Prosper Fagnanus *in 1. p. 3. decret. de peccul. Cler. C. Siquis sane.* ubi ait, hac in re non expedit Clericis inducere conscientiam (contra quam sint operaturi) ut gratis damentur: addit, benigniorem sententiam esse veriorem, ei favere consuetudinem: cumque hac consuetudo non sit à Pontifice reprobata, apparere, quod Clerici in hac materia peccantes tantum agant contra charitatem, & non contra justitiam. Haec Fagnanus, qui tamen contra usum sententiarum non probabiliorum alibi valde detonat. *Vide tract. de act. hum. n. 306. & 322.*

134. Haec sententia probabilis est etiam S. Thomae, (ut eum citant Molina, Lessius, & alii) *quodlibeto enim 6. q. 7. a. 2. ad 3.* ita habet. *Aliiter ergo dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quae principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi: & aliter de illis bonis, quae sunt principaliter attributa usibus ministrorum, sicut sunt praebende Clericorum, & alia hujusmodi; nam in primis bonis peccatum committitur, non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius: & ideo tenetur ad restitutionem, tanquam defraudator rei alienae: in secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de bonis patrimonialibus dictum est; unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad penitentiam peragendam.*

Idem Angelicus 2. 2. q. 185. a. 7. in corp. postquam dixisset, Episcopos posse de propriis bonis pro libitu disponere: asserit ulterius, eos bonorum Ecclesiasticorum tantum esse dispensatores, si scilicet omnes redditus sint adhuc confusi, & necdum aliquid

Episcopo determinatum. Addit, quod, si pro Episcopo jam bona aliqua destinata sint, & distincta à bonis Clericorum aliorum, fabrica, vel pauperum, tunc, si Episcopus aliquid retineat ex partibus iis, quæ aliis Clericis, vel pauperibus, aut fabricæ destinatae sunt, contra fidem dispensationis agat, & ad restitutionem teneatur: subdit dein hæc verba: *De his autem, quæ sunt specialiter suo Episcopi usus deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis, ut scilicet propter immoderatum affectum, & usum, peccet quidem, si immoderata sibi retineat, & aliis non subveniat, sicut requirit debitum charitatis.* Ubi videntur omnia hæc verba: *Non tamen ad restitutionem teneatur: ut notant Lessius de justit. l. 2. c. 4. n. 44. & apud eum Socus, item auctor Crisis Theologicae c. 2. n. 13. & apud eum Strenius; nam 1. hæc verba videntur exigi à particula quidem; alioquin enim esset oratio imperfecta. 2. quia S. Doctor statuit diversitatem inter bona nondum Episcopi usus deputata, seu adhuc involventia portiones aliis deputatas, quarum Episcopus tantum est dispensator: & inter bona jam Episcopo deputata. 3. quia ait, videri esse eandem rationem de his, ac de propriis, id est, de patrimonialibus: scilicet quantum ad restitutionem, non verò, ut rectè notat Lessius, quoad omnia alia.*

135. Accedit Cajetanus commentario in hunc articulum ad 2. ubi ait, bona Episcopi considerari posse, vel ut communia, vel ut propria; & siquidem sint propria, ut sunt præbendæ Clericorum, posse eum pro libitu ea dare: & ad 1. ait, quod obligatio sit ex charitate dandi superflua pauperibus: prius autem §. ad objecta advertit; S. Thomam abstrahere ibi ab obligatione restitutionis; eoque non sit eadem ratio; cum aliqua bona sint propria, aliqua communia, seu indistincta. Et hæc auctoritas S. Thomæ, atque aliorum gravissimorum auctorum, modò communis ita sententium, magnum in hac re morali absque dubio pondus habere debet.

ARTICULUS II.

Probationes Secundæ Conclusionis.

136. **P**robatur hæc conclusio 1. Tridentinum sess. 22. c. 3. & sess. 24. c. 12. de reform. statuit, ut Clerici absentes, vel etiam professionem fidei non emittentes, reddituum nullo modo dominium acquirant, seu fructus non faciant suos: imò aliquando etiam priventur omnibus fructibus, quos eo anno lucrati fuerunt: ergo à sensu contrario ceteri faciunt fructus suos, eosque lucrantur. Rursus S. Pius V. in Bulla, quæ incipit *Ex proximo Lateranensi* (quæ in Bullario Cherubini est ex Bullis Pii V. 138va.) declarat, non recitantes officium non facere suos fructus, illi dici correspondentes: ergo alii eos faciunt

suos. Confir. Joannes XXII. Extrav. ad onus Apostolica. C. Suscepti. de electione. & electi potestate. moderatur consuetudinem occupandi fructus primi, & secundi anni, in præjudicium eorum: *Qui (ut ait) Injuriusmodi beneficia canonice obtinent, & ad quos alias de jure fructus ipsi spectare debent: atqui illi, ad quos fructus de jure spectant, sunt domini, prout advertit etiam Glossa, & fructus illos faciunt de jure suos: ergo Clerici sunt domini fructuum beneficalium, & faciunt fructus beneficales suos.*

Favet etiam conclusioni id, quod refert Cardinalis Pallavicinus in *Historia Concilii Tridentini. l. 24. c. 3.* scilicet, quod Braccarenfis Archiepiscopus voluerit, ad cætera capita reformationis sess. 24. addi decretum, seu caput de distributione proventuum Ecclesiasticorum, ab Episcopis facienda: & quod in decreto, hæc de re privati in composito, additum fuerit, Episcopos non esse dominos suorum reddituum, sed tantum dispensatores: quod autem hoc rejectum fuerit, opponentibus Cardinale Lotharingo, Guerrero, & aliis communem sententiam, quæ jam eo tempore contrarium tuebatur. Addit Cardinalis Pallavicinus eodem loco. n. 6. Braccarensem fecisse discrimen, inter partem necessariam, & superfluum, atque illius quidem factum esse, Episcopos esse dominos, hujus verò voluisse tantum esse dispensatores: & tamen auditus non est.

137. Respondet Navarrus, Clericos esse dominos omnium reddituum, quoad fidem administrationem: sed hæc expositio, ut advertit Glossa ad textum Extrav. Joannis XXII. supra citatum est tantum colorata, seu ad speciem: imò, ut advertit Lessius, est planè torta; nam quis unquam dicit, Abbatem religiosum habere dominium bonorum Monasterij; cum tamen habeat administrationem; vel quod tutor habeat dominium bonorum pupilli; cum tamen habeat jus administrandi. Certè hic sensus non videtur fuisse Tridentini, ut colligitur ex ejus historia modò citata.

Respondent 2. Clericos esse quidem dominos, quoad partem congruæ sustentationi necessariam, non verò quoad superfluum: sed iterum non videtur hæc mens fuisse Concilii, ut patet ex v. Superiori: & confirmatur ex eo, quod, quando Concilium docet, quod prælatentes &c. faciant fructus suos, non distinguit inter fructus, necessarios congruæ sustentationi, & eidem superfluos; cum tamen vel maximè inter eos distinguit, quando agit de juvandis pauperibus, aut fovendis causis piis ex superfluis. Rursus hæc responsio ut ait Lugo de just. disp. 4. sec. 1. n. 4. non potest admitti ex eo, quod hæc ratione beneficiati, non recitantes, vel non recitantes, tantum priventur parte sustentationi necessaria, non verò reliqua, quod tamen est contra praxin, & mentem Summorum Pontificum, qui voluerunt omnibus fructibus privare Clericos illos culpabiles. Nec

Nec respondeant adversarii, privari Clericos etiam reliquis fructibus quoad administrationem; nam, ut jam dixi, si tantum haberent administrationem, non possent eos dicere suos: atqui tantum spoliantur suis: ergo. Dein quomodo spoliarentur administratione? certè juxta adversarios etiam Clerici recitantes officium non possunt eos fructus administrare, nisi, vel dando causis piis, vel pauperibus, & quidem ex justitia: atqui hoc possunt æqualiter facere etiam absentes, vel non recitantes; nam S. Pius V. in sua Bulla aliud eis non imponit, quàm, quod teneantur fructus illos, in fabricas beneficiorum, vel elemosynas pauperum erogare: imò hanc obligationem (scilicet ex justitia) opponit tanquam contrarium illi, quod est facere fructus suos, ut patet legenti.

138. Jam verò, si Clerici faciunt fructus suos, suntque eorum omnium domini, tunc non teneantur ad restitutionem, si quid ex superfluis aliter, quàm in pauperes, vel alias piis causis expendunt: quæ est altera pars hujus conclusionis: & prob. Non debet abique sufficienti ratione restringi dominium Clericorum, aut iis imponi tam gravis obligatio, qualis est obligatio ex justitia, restituendi omnia, quæ ex superfluis in profanos usus expendunt: atqui nulla afferretur ratio sufficiens, ut patet ex solutione objectionum: ergo, major est principium morale, quod in aliis materiis passim adhibetur, scilicet nemini esse imponendum gravamen sine sufficienti causa, vel probatione. Imò, saltem in materia justitiæ, in qua verifamur, locum habet regula juris: *In pari causa melior est conditio possidentis*, scilicet Clerici possidentis suos fructus, vel alia sua bona: adeoque, si non positivè probetur obligatio illa restituendi ex bonis à se possessis, adfructu non est.

139. Prob. conclusio 2. Si bona superflua Clericorum deberentur ex justitia pauperibus, deberet hæc res clariùs à Concilio, vel Pontificibus proponi, & restitutio profanè expensorum urgeri: atqui neutrum fit: ergo, ma. videtur non posse negari quoad 1. partem; nam longè minoræ sepissimè, & clarissimè proponuntur, à Concilio, vel Pontificibus, e. g. quod absentes, & non recitantes non faciant fructus suos: ergo non deberet taceri hoc onus longè gravius, & debitum esse justitia cum tanto præjudicio pauperum. Dein obligatio generica piè dispensandi superflua, proponitur clarè, cur non etiam specifica ex justitia? Certè esset obligatio Prælatorum Ecclesiæ, ut, cum sint patres pauperum, eorum causam agant; juri illorum assistant, idque clariùs proponant: & siquid ipsi ex justitia debeatur, eis dari eurent, imò etiam compellant, sicut fieri solet, quando pauperibus aliquid relinquunt in testamento, aut piis legatis.

Sed & 2. pars majoris, sive, quod deberet urgeri restitutio, solide probatur ex eo; quod Prælati Ecclesiastici non possent permittere subditis hanc alienationem tam in-

justam: sed deberent, eos compellere ad restitutionem, maximè cum causa pauperum sit favorabilis. Imò non video, quod, si superflua debeantur ex justitia pauperibus, tanquam pars illa quarta olim divisa, nunc autem confusa, non video, inquam, quomodo licitè possint, ea applicari aliis causis piis, e. g. adificationi alicujus templi, vel ornatum alterius, jam priùs bene instructi; nec enim statim licitè potest, etiam in piis causis impendi, quod alterius juri debitum est: neque etiam video graves illas causas, ob quas talis mutatio, vel translatio, ita universaliter fieri possit; cum tamen nec adversarii, nec quisquam alius dicat, illicitè, vel injustè agere beneficiatum, qui ex superfluis donat Ecclesiæ, alia jam factis diviti.

140. Quod attinet ad minorem nostræ probationis, quod scilicet hæc obligatio non sit unquam factè proposita, patet illa ex eo, quod gravissimi auctores communis oppositum sentiant, certè non ita sensuri, si ea obligatio clarè proposita foret. Sed neque Ecclesiæ unquam compellit ad restitutionem ullum Clericum, superflua in divites consanguineos erogantem: neque hos ipsos compellit ad restituendum: nec donationes, aut alia pacta, de superfluis in causas profanas expendendis, rescindit: nec, ut Lugo ait, ulli propterea licet unquam intentata fuit: quanquam sæpe tales expensas ut illicitas, tum Concilia, tum Pontifices, tum Episcopi reprobarint.

Respondet Gormaz de justit. n. 467. Ecclesiæ ideo non cogere ad talem restitutionem; eoque non neciat, expensas illas factas esse ex bonis superfluis: sed potius supponat, eas factas esse ex patrimonialibus, vel quasi talibus, aut patrimonialibus; cum enim nemo præsumatur malus, nisi probetur, etiam, ut ait, non præsumitur ab Ecclesiâ, illas expensas factas fuisse ex superfluis, sed potius ex patrimonialibus &c. Addit, si certè constet, de superfluis ita expensis, Ecclesiæ obligare ad restitutionem, idque vult colligere ex C. De redditibus. 12. q. 2. ubi præcipitur Gaudentio restitutio. Sed contra. 1. Est innegabile, quod sæpe fieri, & sæpe factum esse; cur igitur non, saltem in genere, clarè, & expressè, obligantur tam dantes, quàm accipientes ad restitutionem, sicut iis clarè dicitur, quod graviter peccet? Exemplum Gaudentii non venit ad rem; ille enim non de redditibus sibi jam appropriatis, expensas superfluas fecit: sed ex bonis adhuc communibus, tres portiones pro integrum triennium sibi appropriavit.

141. Respondet Eugenius Speth in sua Apologia apud auctorem Crisis Theologicae n. 20. restitutionem ideo non urgeri; quia tolerant Prælati abusum, ut rustici zizania, & Ecclesiæ hæreses; nempe ad majora mala cavenda, & quia corrupto hoc sæculo non est

est opportunitas, tollendi talem abusum. Sed contra est. Mala quidem saepe tolerantur, vel quia impediti nequeunt, vel non nisi cum periculo majoris mali: licet autem tolerentur mala, imo etiam haereticis, tamen publice, & clare improbantur, & damnantur: at quis unquam Pontifex damnavit sententiam docentem, non obligari Clericos ad restituenda superflua profane expensa? quis damnavit non restituentes, eosque promulgavit esse in malo statu, donec restituant?

ARTICULUS III.

Statuitur Tertia Conclusio.

142. **D**ico 3. Tenentur Clerici sub gravi, bona beneficialia superflua non expendere in usus profanos. ita communissime omnes. Prob. 1. Hic est communis doctorum sensus, imò & Clericorum: estque antiquissima fidelium persuasio, ac consuetudo, quae sufficeret ad obligationem inducendam, licet nulla lex esset expressa. 2. Tridentinum *sess. 25. de reform. c. 1.* sic ait de Episcopis: *Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus Ecclesiae consanguineos, familiaresque suos augere studeant; cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quae DEI sunt, consanguineis donent: sed, si pauperes sint, eis ut pauperibus distribuant.* & infra: *Qua vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in ambrosianisque beneficiis Ecclesiasticis, tam secularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione observari, sed & ad sanctam Romanam Ecclesiam Cardinales pertinere decernit.* Ex quibus inferitur, dari praecipuum superfluos redditus non erogandi in consanguineos, nisi pauperes sint, & consequenter, nec in alias causas profanas: & quidem illa verba: *Omnino interdicit:* significant rigorosum praecipuum.

143. Nec dici potest, Concilium loqui tantum de bonis ad Ecclesias ipsas pertinentibus; nam quamvis olim quidam etiam ista consanguineis male attribuerint, & hoc vel maxime prohibeat Ecclesia, tamen defacto illa bona, nec pauperibus consanguineis, dari possunt: Concilium autem loquitur etiam de bonis, quae istis dari possunt. Dein Concilium posterioribus verbis alloquitur omnes Clericos, quorum tamen plurimi non habent administrationem bonorum ad ipsas Ecclesias pertinentium: ergo etiam eos, qui habent tantum redditus beneficialia, id praecipuum obligat: ergo inhihet etiam ipsam reddituum beneficialium in consanguineos divites erogationem. Confirmatur hoc ex eo, quod, ut testatur Lugo *disp. 4. sec. 2. n. 12.* illi etiam doctores, qui Tridentino interfuerunt, ita senserint, atque docuerint.

Per bona autem beneficialia intelligenda hic veniunt, non tantum, quae formaliter in se existunt, sed etiam quae equivalenter, ut recte advicit Lugo *de just. disp. 4. sec. 3. n. 43.* citans complures; hinc si be-

neficiatus ex beneficialibus fructibus superfluis emisset praedium, hoc deberet in pias causas impendi; alias, ut recte urget Lugo, si beneficiatus triticum ex decimis suis vendidisset, pecunias absque omni onere jam haberet, quod nemo dixerit. Ratio autem à priori est; quia res, quae ex beneficii bonis emittitur, in horum locum, & in eandem obligationem succedit.

144. Cum autem haec obligatio, ut probatum est, non oriatur ex virtute iustitiae, controversatur jam inter auctores, ex quo tandem titulo oriatur: & quidem eam saltem oriri ex praecipuo Ecclesiastico, tum Tridentini, tum plurimum aliorum canonum, de quibus in objectionibus plura dicemus, est clarum. Alii tamen auctores volunt, eam non tantum oriri ex lege Ecclesiastica, sed ex alia etiam virtute. Molina *de just. tom. 1. tr. 2. disp. 144.* docet, clericos obligari ad superflua eroganda pauperibus ex charitate; cum enim (ait) ex officio suo sint pauperum patres, & profiteantur statum perfectiorem, quam laici, atque adstringuntur praecipuo charitatis, quam laici. Sed contra obijciunt alii, Clericos potius esse pauperum patres quoad spiritualia, quam temporalia: & quamvis aliquando ad spirituale auxilium rite applicandum necessarium sit etiam auxilium temporale, e. g. quando pudicitia virginum ratione paupertatis periclitaretur, haec tamen ratio non probaret etiam extra tales casus obligationem hanc gravem, ut ait Lessius *de just. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 47.* Addit Lugo *de just. disp. 4. sec. 2. n. 14.* ex hoc tantum probari, quod Clerici plus, quam laici expendere debeant, non vero, quod superflua omnia. Dein saltem, si pauperes non adessent, aut à laicis essent adjuvi, tempusque etiam rite provilum, cessaret omnis charitatis obligatio. Docet *ibid.* Lugo, non omnes Clericos esse ex officio patres pauperum, sed eos duntaxat, qui animarum curam habent. Tandem; si haec obligatio statui foret annexa, deberet Clericus, qui sola patrimonialia habet, etiam ex illis superflua sub gravi peccato in pauperes, aut causas pias expendere: quod nemo dixerit.

145. Unde Lugo *sec. cit. n. 16.* vult, obligationem hanc gravem oriri ex virtute religionis, & conditione ipsorum bonorum; quia scilicet, ut ait Tridentinum, illae res sunt bona DEI, quae religiose debent expendi, & hac intentione offeruntur à fidelibus Ecclesiae, ut cedant in sustentationem ministrorum, & quae huic superflua sunt, in pios usus erogentur; cum enim non possint ea bona dari DEO immediate; eoque ad ipsum immediate non detur accessus, dantur ejus ministris, ut expendant illa eo modo, quo vellet DEUS expendi. Sed contra Lessius *cit. dub. n. 47.* Ininger, Auctor *Crisis Theol.* & alii dicunt, etiam ex virtute charitatis (de qua supra) vel etiam religionis, desumatur congruentia aliqua, quae ansam det praecipuo Ecclesiastico graviter obliganti, non tamen eam inordinationem expensionis superfluatorum in profana, etiam extra casum

extremae necessitatis pauperum esse jam gravem.

146. Quod enim bona beneficialia sint bona, vel res DEI, ajunt, tantum afferre congruentiam, & non grave praecipuum; neque enim, ut ipse Lugo tradit, ista bona sunt adhuc sub immediato, vel speciali dominio DEI, quando jam sunt appropriata Clericis, qui, ut probatum est, domini sunt; alias daretur obligatio ex iustitia, quam ipsemet Lugo negat: sed tantum sunt bona DEI, Ite loquendo, in quantum personae Clericorum principaliter, & eorum bona accessorie, ad cultum DEI deputantur, ut habet Auctor *Crisis Theol. c. 3. n. 14.* vel, ut Lessius *l. c. cit.* sunt bona DEI, in quantum ad cultum DEI sunt destinata, tum ab Ecclesia, tum à donantibus, qui obtulere ea, cum hac non quidem obligatione, sed tamen intentione, & ipe, ut ad honorem, & cultum DEI impendantur, non tantum, dum primo expenduntur in Clericos (hoc enim utique cedit in cultum DEI, sicut si dantur cantoribus, & aliis ministris laicis) sed etiam, dum secundo ab ipsis Clericis rursus expenduntur: quae destinatio, seu intentio Ecclesiae, vel donatorum, antecedenter ad praecipuum, nondum quidem gravem obligationem imposuit, sed tamen iustam occasionem dedit, praecipuum graviter obligans ponendi; unde obligatio, quae ex virtute religionis circa bona haec oritur, saltem non videtur gravis istis auctoribus. Quidquid igitur de aliis titulis sit, saltem hoc à nemine Theologorum negatur, quod ad minimum ex praecipuo Ecclesiastico gravis obligatio Clericis secularibus imposita sit, ne superfluos redditus in causas profanas expendant.

147. Quae hic adhuc potest, quae quantitas bonorum superfluatorum, in usus profanos expensa, constituat peccatum mortale. Resp. non sufficere in hac expensione profana ad peccatum mortale eam quantitatem, quae in genere furti sufficit. ita Molina, Illung, Ininger, Lugo, & hoc teste, doctores communiter. Iidem docent etiam, quod, qui plures superfluos redditus habet, etiam plus possit absque peccato gravi profane expendere: imò Lugo putat, vigesimam partem superfluatorum posse ita expendi: sed hoc merito videtur aliis universaliter nimium; nam sic, qui viginti millia aureorum superflua haberet, posset absque peccato gravi mille aureos usus profanis impendere: quod merito aliis rejiciendum videtur. Censeo, in hac re vix posse dari universalem regulam, sed ex circumstantiis, bona fide à prudenti viro perpenlis, hanc rem esse determinandam.

Id etiam noto hic cum communi, quod, excepto casu gravis necessitatis, non debent beneficiati superflua statim expendere: sed possint etiam aliquandiu ea servare, donec majoribus collectis sumptibus, majora pietatis opera, etiam pias fundationes, facere possint: neque Tridentinum *sess. 25. decret. de reform. c. 1.* jubet, ut superflua statim erogent: sed tantum, ne in consanguineos

dispensent: nec vituperatur praxis eorum, qui ex tali intentione afferant bona superflua: cavere tamen tales debent, ne morte praeventi dispositionem nullam faciant, & ab intestato ea bona ad profanos deveniant.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

148. **O**B. 1. contra 1. conclusionem. Plures SS. Patres, & canonici negant, Clericos habere dominium: ergo non habent. ant. probari posset afferendo textus eorum: sed est id nimis longum. Resp. breviter dist. ant. & SS. Patres, ac canonici, loquuntur de primis temporibus, de quibus *n. 136.* conc. ant. loquuntur de subsequentibus temporibus, & post beneficiorum erectionem. negant. & conf. Certe SS. Hieronymus, Augustinus, & Basiliius item Tertullianus, vixerunt ante Simplicium Papam. Et quod spectat ad S. Hieronymum, relatum in *C. Quoniam. 16. q. 1.* ex eo probaretur, Clericos, patrimonialia habentes, non posse ex beneficialibus suam sustentationem accipere sine sacrificio: quod nemo modò dicit: sed & in glossa huic capitulo subiecta additur, hunc textum in scriptis S. Hieronymi non extare.

Vixit etiam diu ante Simplicium Urbanus I. Papa qui in *C. Videntes. 12. q. 1.* mentionem adhuc facit vitae communis: atque, maxima parti Ecclesiarum ita esse provilum, ut nullus vitam communem agens sit indigus. Sed nec *C. Res Ecclesiae. 12. q. 1.* negat dominium Clericis: sed tantum ait, res à fidelibus oblatas non debere in causas, nisi pias, expendi: quod etiam nos dicimus in tertia conclusione. S. Gregorius Nazianzenus, cujus oratio 16. adducitur, etiam vixit ante Simplicium, & non tantum Clericos, sed etiam laicos alloquitur; unde, cum dicit, eos esse administratores, vel oeconomos, bonorum à DEO acceptorum, loquitur concionatoriè, non rigorosè: vel loquitur cum respectu ad DEUM, contra quem nulla creatura jus habet; alias nec laici domini forent suorum bonorum, quod est inaudium. Concilium Parisiense dicens, res Ecclesiasticas, non ut proprias; sed ut à DEO commendatas, esse tractandas, explicari potest, vel de bonis quarti generis, de quibus *n. 125.* vel de necdum distributis: vel etiam dici potest, beneficialia non esse tractanda ut alia propria, quae licite in profana expenduntur.

149. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Ex pluribus SS. Patribus habetur, Clericos teneri ex iustitia, expendere bona superflua in usus pios: ergo. ant. prob. 1. ex S. Bernardo (nam alii SS. Patres ante Simplicium, vel ante erectionem beneficiorum scribentes, non videntur efficaciter aliquid probare) Hic S. Doctor erectis jam beneficiis scribens *ep. 2. ad Fulconem, à Canonicis Regularibus deficientem*, sic ait: *Quidquid praeter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de*